

ASEKSUAALSUSE LIPP

Seksuaalne külgetõmme on mitmekesine nähtus. Aseksuaalne inimene ei tunne teiste inimeste vastu seksuaalset külgetõmmet või kogeb seda vaid vähesel määral. Samas võivad aseksuaalsed inimesed luua intiimsuhteid, mis põhinevad muudel alustel, näiteks sügaval vaimsel seosel.

Aseksuaalsed inimesed võivad end identifitseerida LGBT+ kogukonna (lesbid, geid, transinimesed ning teised soo- ja seksuaalvähemused) liikmena, kui nad seda otsustavad ja soovivad.

JOONISTA ISE

Lipp koosneb neljast võrdse laiusega horisontaalsest triibust, ülalt alates: must, hall, valge, lilla.

LESBILIPP

Lesbi on naissoost inimene, kes tunneb romantilist ja/või seksuaalset tõmmet teiste naiste vastu. Sõna lesbi tuleneb Kreeka saare Lesbose nimest, mis on ajalooliselt seotud naissoost poeedi Sapphoga, kes kirjutas luuletusi armastusest teiste naiste vastu. Lesbina võivad end määratleda nii naised (sh transnaised) kui ka näiteks mittebinaarsed inimesed, kes tunnevad sidet naiselikkusega ja keda võluvad naised. Lesbide kogukond kasutab erinevaid lippe, kaardil on esitatud üks neist.

JOONISTA ISE

Lipp koosneb viiest võrdse laiusega horisontaalsest triibust, ülalt alates: tumeoranž, oranž, valge, roosa, tumeroosa.

LIITLASLIPP

Ingliskeelne mõiste *straight ally* viitab inimesele, kes ise ei kuulu LGBT+ (lesbid, geid, transinimesed ning teised soo- ja seksuaalvähemused) kogukonda, kuid toetab nende õiguste tagamist ning võrdseid võimalusi. Oma toetust saab avaldada erinevatel viisidel, alates avalikest sõnavõttudest kuni LGBT+ kogukonda kuuluva lähedase toetamiseni. Liitlase tähistamiseks on eesti keeles kasutusel ka veidi lustlikum mõiste – sirge sõber.

JOONISTA ISE

Lipu tausta moodustavad kuus võrdse suurusega horisontaalset triipu, ülevalt esimene on must, järgneb valge, siis must, taas valge, must, valge. Triipude peal lipu keskel on lai Λ mis viitab A-le sõnast *ally* ehk liitlane. Λ on omakorda vikerkaare värvides ehk koosneb kuuest võrdse laiusega horisontaalsest triibust, ülalt alates: punane, oranž, kollane, roheline, sinine ja lilla.

BISEKSUAALSUSE LIPP

Biseksuaalsus tähendab, et inimene võib tunda romantilist ja seksuaalset külgetõmmet rohkem kui ühest soost inimeste suhtes ehk inimesele võivad meeldida nii mehed, naised kui ka mittebinaarsed inimesed. Biseksuaalsed inimesed võivad olla ükskõik millise soolise identiteediga. Seejuures võib (aga ei pea) ajas muutuda see, millise soo vastu inimene külgetõmmet tunneb.

JOONISTA ISE

Lipp koosneb kolmest horisontaalsest triibust, ülalt alates: magenta roosa, lilla, sinine. Ülemine magenta roosa ja sinine triip on sama laiusega, keskmine lilla oluliselt kitsam.

VIKERKAARELIPP

Vikerkaarelipp on tuntud ka kui LGBT+ (lesbid, geid, transinimesed ning teised soo- ja seksuaalvähemused) kogukonna uhkuse lipp, mis tuleb ingliskeelsest sõnast pride. 1978. aastal Ameerika Ühendriikides loodud lipp on saanud ikooniliseks. Lipuga tähistatakse nii võitlust võrdsete õiguste eest kui ka armastust, identiteeti ja kogukonnatunnet.

Vikerkaarelippu kasutatakse paljudes riikides ja erinevatel viisidel – paraadidel, hoonetel, sotsiaalmeedias ja erinevatel toodetel. Eestis on lipu heisanud näiteks Välisministeerium ja Sotsiaalministeerium ning oma kommunikatsioonis kasutanud Telia ja Swedbank ning mitmed teised. Esialgne vikerkaarelipp koosnes kaheksast värvist, täna on tuntuim selle kuuevärviline versioon.

JOONISTA ISE

Lipp koosneb kuuest võrdse laiusega horisontaalsest triibust, ülalt alates: punane, oranž, kollane, roheline, sinine ja lilla.

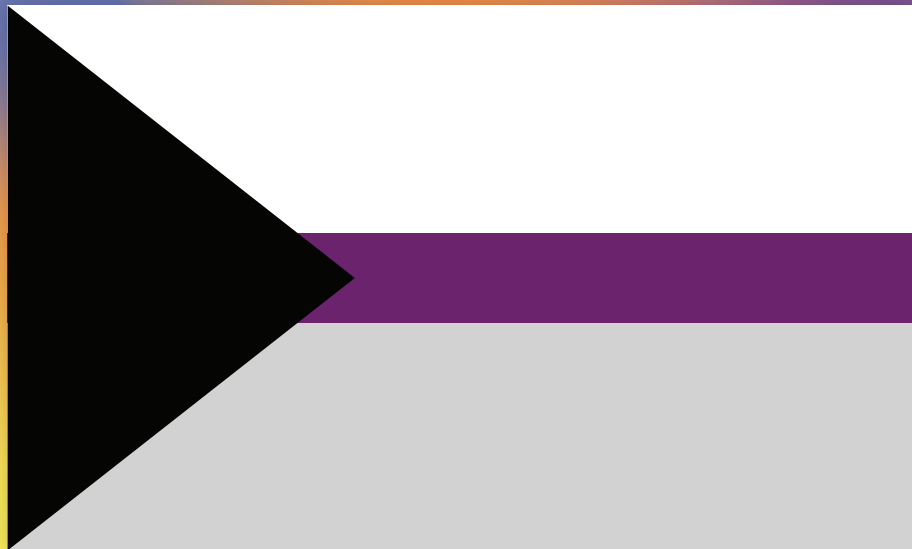

DEMISEKSUAALSUSE LIPP

Demiseksuaalsuse puhul tunneb inimene seksuaalset tõmmet kellegi vastu alles siis, kui on tekkinud tugev emotsionaalne side. Igaühel võib olla erinev kogemus: mõne jaoks peab tekkima armastus, teise jaoks võib piisata tugevast sõprusest. Demiseksuaalne inimene võib tunda tõmmet ükskõik mis soost või seksuaalse sättumusega inimese vastu.

JOONISTA ISE

Üleni must kolmnurk vasakus servas üle valge, lilla ja halli triibu. Kolmnurga teravik suunaga paremale ulatub keskmise kitsa lilla triibu keskele, esimese neljandikuni. Triibud on horisontaalsed, ülalt alates: valge, lilla ja hall. Valge ja hall triip on sama laiusel, keskmine lilla oluliselt kitsam.

TRANSLIPP

Transsooline inimene, lühidalt transinimene, on inimene, kelle sooline identiteet erineb talle sünnil määratud soost. Transinimesed võivad olla erineva seksuaalse sättumusega nagu kõik teisedki inimesed.

Transinimeste sooline identiteet võib olla väga mitmekesine ega pruugi vastata binaarsele jaotusele (mees-naine). Kuigi soolise identiteedi erinevus sünnil määratud soost ei ole haigus, võivad mõned transinimesed vajada üleminekuprotsessi käigus tervishoiuteenuseid.

JOONISTA ISE

Lipp koosneb viiest võrdse laiusega horisontaalsest triibust, ülalt alates: helesinine, roosa, valge, roosa, helesinine.

PANSEKSUAALSUSE LIPP

Panoseksuaalsus on seksuaalne sättumus, mille puhul inimene võib tunda romantilist või seksuaalset tõmmet teiste inimeste vastu, olenemata nende soost või soolisest identiteedist. Samas ei tähenda panoseksuaalsus, et inimene oleks huvitatud kõigist, vaid pigem seda, et sugu ei ole määrav tegur kellegi suhtes tõmbe tundmisel.

Üks võimalik viis panoseksuaalsuse eristamiseks biseksuaalsusest: biseksuaalsus viitab tõmbele oma ja teise soo esindajate vastu (mõeldes sageli binaarselt), samas kui panoseksuaalsus ei tunnista sugude vahel piire ega isegi binaarset mõtlemisviisi. Mõnede jaoks need mõisted siiski kattuvad.

JOONISTA ISE

Lipp koosneb kolmest võrdse laiusega horisontaalsest triibust, ülalt alates: roosa, kollane, sinine.

MITTEBINAARSE IDENTITEEDI LIPP

Mittebinaarne sooline identiteet viitab soolistele identiteetidele, mis ei mahu traditsioonilisse mees ja naine jaotusse. Mittebinaarsed inimesed võivad samastuda mitme sooga korraga, mitte ühegi sooga või liikuda oma soolises identiteedis – ehk olla voolava identiteediga. Mõne jaoks on mittebinaarsus katustermin, mis hõlmab erinevaid identiteete, nagu agender (sootu), bigender (kahe sooga samastuv), genderfluid (muutuv sooline identiteet) jne. Teiste jaoks on mittebinaarne just nimelt nende isiklik sooline identiteet.

JOONISTA ISE

Lipp koosneb neljast võrdse laiusega horisontaalsest triibust, ülalt alates: kollane, valge, lilla ja must.

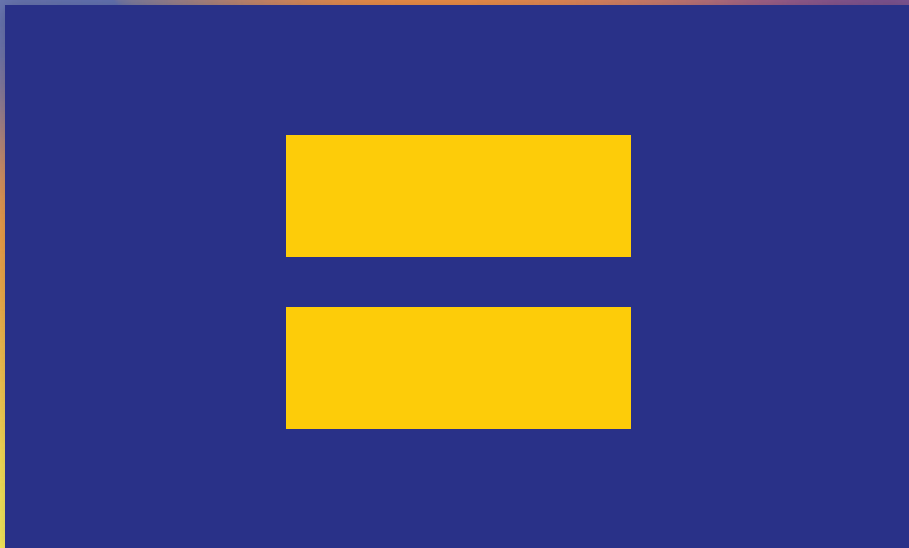

INIMÕIGUSTE JA VÕRDSUSE LIPP

Lipp sümboliseerib võrdõiguslikkust ja toetust LGBT+ (lesbid, geid, transinimesed ning teised soo- ja seksuaalvähemused) kogukonna õigustele. Lisaks soovitakse rõhutada, et LGBT+ inimeste õigused on lahutamatu osa inimõigustest. Lipp loodi USA suurima LGBT+ õiguste eest seisva organisatsiooni Human Rights Campaign poolt. Nende loodud võrdusmärgi logo on saanud rahvusvaheliselt tuntuks ja seda kasutatakse sageli erinevatel toodetel ning üritustel, et näidata solidaarsust LGBT+ kogukonnaga.

JOONISTA ISE

Lipp koosneb sinisest taustast, mille keskel on kaks kollast paralleelset triipu, moodustades võrdusmärgi (=). Alusta kahe laia kollase triibu joonistamisest lipu keskele nii, et need moodustavad võrdusmärgi. Seejärel värvi taust siniseks.

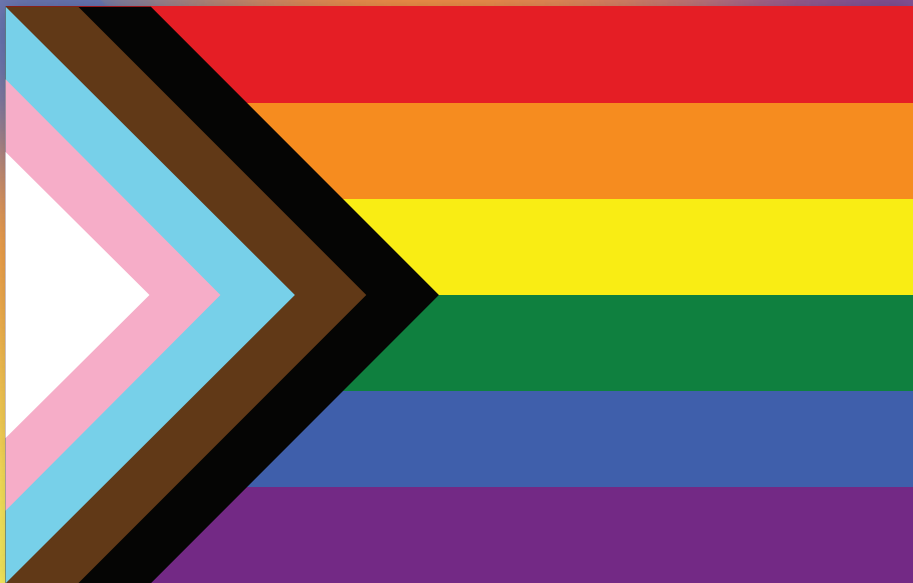

KAASAV UHKUSE LIPP

Lipul (inglise keeles *progress pride flag*) on mitmeid eestikeelseid tõlkeid, mis varieeruvad vastavalt kontekstile. Tegu on mitmekesisema versiooniga traditsioonilisest vikerkaarelipust, mis loodi selleks, et paremini esile tõsta LGBT+ kogukonna mitmekesisust. Traditsioonilisele vikerkaarelipule lisandunud noolekujuline kolmnurk sümboliseerib marginaliseeritud grupe ja liikumise arengut kaasamise suunas.

JOONISTA ISE

Lipu taust on traditsiooniline vikerkaarelipp, mis koosneb kuuest võrdse laiusega horisontaalsest triibust, ülalt alates: punane, oranž, kollane, roheline, sinine ja lilla. Lipu vasakust servast algab kolmnurk, mis ulatub ligikaudu kolmandikuni lipu laiusest, suunaga paremale (nagu nool). Selle noole sees on viis diagonaalset triipu, ülalt alla: must – kõige ülemine diagonaalne joon, pruun, helesinine, roosa ja viimasena valge, millest moodustub kolmnurk. Kõik viis triipu on diagonaalsed ja moodustavad V-tähe kujulise noole suunaga paremale.

INTERSOOLISTE INIMESTE LIPP

Lipp sümboliseerib intersooliste inimeste nähtavust, väärikut ja enesemääramisõigust. Intersoolised inimesed on inimesed, kes on sündinud füüsiliste, hormonaalsete või geneetiliste sootunnustega, mis ei vasta tavapärastele ootustele mehe või naise keha kohta. See võib puudutada näiteks suguelundeid, kromosoomi või hormoonide taset. Intersoolisus ei ole haigus, vaid loomulik osa inimkehade mitmekesisusest ega vaja enamasti meditsiinilist sekkumist. Need omadused on sünnipärased, kuid ei pruugi alati olla nähtavad kohe sünnihetkel – mõnikord ilmnevad need alles teismeeas või hiljem. Intersoolisus ei määra inimese soolist identiteeti ega seksuaalset sättumust, vaid puudutab tema kehaehitust ja bioloogilisi omadusi.

JOONISTA ISE

Lipu taust on erkkollane. Tausta keskel on lilla ring, mis asub täpselt lipu geomeetrilises keskpunktis. Ring peaks olema selgelt nähtav, aga mitte täidetud – see on seest tühi, mitte täisring või pall.

MIS MÄNGUGA ON TEGU?

Hoiad käes noortele ja noorsootöötajatele mõeldud kaardimängu, mis selgitab seksuaalse ja soolise mitmekesisusega seotud mõisteid. Pea meeles, et kasutatud terminites on ruumi nüanssidele, sõltuvalt iga inimese olukorrast ja tõlgendusest.

Inimese seksuaalse ja soolise identiteedi määratlemiseks on palju erinevaid lähenemisi. Mõned inimesed ei suhestu ühegi käibeloleva mõiste või sildiga. Teised valivad aga väga konkreetse määratluse. On oluline, et igaüks saaks oma valiku teha ise.

KEELELINE ARENG

Keel on pidevas muutumises. Viis aastat tagasi populaarsed terminid ei pruugi täna enam käibel olla või peetakse neid suisa ebasobivateks. Samas võib hetkel vähetuntud termin saada populaarseks ja jõuda laialdasse kasutusse võrdlemisi kiiresti. Seetõttu arvesta, et see mäng kajastab keelt ja terminoloogiat, mis oli kasutusel materjali loomise ajal aastal 2025.

MÄNGUJUHEND

Kaardi ühel poolel on mõne kogukonna lipp ning teisel kogukonnaga seotud mõiste(te) selgitus.

Kaarte võib kasutada kolmel viisil:

- arvata lipu järgi, mis kogukonna lipuga on tegemist ja seejärel tutvuda täpsema kirjeldusega lipu teisel poolel;
- tutvuda kogukonna kirjeldusega ning teha ise lipp vastavalt kaardil olevale lühijuhendile ja lipupilti algselt mitte vaadates;
- kasutada neid muul viisil õppevahendina noorsootöös.

JUHENDAJALE

Noorsootöötaja või grupijuhina tunned sina konkreetseid noori kõige paremini ja oled parim inimene otsustama nende teadmiste ja vanuselise valmisoleku üle. Mängima asudes on hea noorte diskussiooni toetada, julgustada neid küsima, otsima lisainfot või kutsuda koos arutama teemaga rohkem kursis olevaid eksperte.

Ise joonistamise puhul on oluline selgitada, et iga endatehtud lipp ei peagi tulema ideaalne – kui mõni lipp koosneb üksnes triipudest, siis mõnel on ka keerulisemaid kujundeid.

NB! Enne noortega mängima asumist tutvu palun ka turvalise ruumi põhimõtetega.

ENNE MÄNGU - LOO TURVALINE RUUM

Turvaline ruum noorsootöös viitab keskkonnale, kus noored saavad vabalt väljendada oma mõtteid, tundeid ja identiteeti, kartmata diskrimineerimist, tõrjumist või hukkamõistu. See on ruum, kus erinevusi aktsepteeritakse ja väärtustatakse. Turvalist ruumi iseloomustavad käitumine, väljendid ja sõnad, mis ei tee liiga kellelegi, aga eelkõige neile, kes kuuluvad mõnda marginaliseeritud gruppi. Mängu alustades on oluline noortele selgitada, et nende arvamused ja küsimused on väga oodatud kogu mängu ajal, kuid kasutada tuleks positiivseid ja/või neutraalseid sõnu.

LIHTSUSTATUD TURVALISE RUUMI KONTROLLNIMEKIRI NOORSOOTÖÖS

- Reeglid ja kokkulepped on koos noortega läbi arutatud ning loovad aluse lugupidavale suhtlemisele ja koosolemisele.
- Füüsiline ja emotsionaalne turvalisus on tagatud – keegi ei tunne end ohustatuna, rünnatuna ega marginaliseerituna.
- Noorte mitmekesisus (sh sooidentiteet, seksuaalne sättumus, lisavajadused, kultuuriline taust, neuroerinevused jms) on teadvustatud.
- Noorsootöötajad oskavad probleeme märgata ja vajadusel sekkuda ning on teadlikud võimusuhetest ja oma rollist nende kujundamisel.

Detailsema info leiad Eesti Inimõiguste Keskuse ja Eesti Noorsootöötajate Kogu kodulehelt.

Lipumäng valmis projekti "Noorsootöötajate teadlikkuse tõstmine inimõigustest ja võrdsest kohtlemisest" raames.

Projekti rahastas Euroopa Majanduspiirkonna ja Norra finantsmehhanismide kahepoolsete suhete fond.

INIMÕIGUSTE
KESKUS